

[AccueilRevenir à l'accueilCollectionBoite_023 | Notes de la fin de sa vie pour ses derniers livres.CollectionBoite_023-9-chem | Plutarque. ItemConjugalia praecepta. Amour physique](#)

Conjugalia praecepta. Amour physique

Auteur : Foucault, Michel

Présentation de la fiche

Coteb023_f0409

SourceBoite_023-9-chem | Plutarque.

LangueFrançais

TypeFicheLecture

RelationNumérisation d'un manuscrit original consultable à la BnF, département des Manuscrits, cote NAF 28730

Références éditoriales

Éditeuréquipe FFL (projet ANR *Fiches de lecture de Michel Foucault*) ; projet EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle).

Droits

- Image : Avec l'autorisation des ayants droit de Michel Foucault. Tous droits réservés pour la réutilisation des images.
- Notice : équipe FFL ; projet EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR).

Notice créée par [équipe FFL](#) Notice créée le 19/03/2021 Dernière modification le 23/04/2021

σοφία δὲ πολλῶν λόγων καὶ καλῶν ἐνό των, οὐδενὸς ἥττον ἄξιος σπουδῆς ὁ γαμήλιος ἐστὶν οὗτος, ὃ κατὰ-
δουσα τοὺς ἐπὶ βίου κοινωνίᾳ συνιόντας εἰς ταῦτό, πρᾶγους τε παρέχει καὶ χειροῦς αἰσθητοῖς. Ὡς οὖν ἀκηκόατε πολλάκις ἐν φιλοσοφίᾳ παρατρεφόμενοι, κε-
φαλαία συντάξας ἐν τισὶν δημοσίᾳ βραχείαις, ὡς εὐμνημόνευτα μᾶλλον εἴη, κοινὸν ἀμφοτέροις πέμπω δῶρον, εὐχόμενος τῇ Ἀφροδίτῃ τὰς Μούσας παρεῖναι καὶ συνεργεῖν ὡς μήτε λύραν τινὰ μήτε κιθάραν μᾶλλον αὐταῖς ἢ τὴν περὶ γάμον καὶ οἶκον ἐμμέλειαν ἡρμοσμένην παρέχειν, διὰ λόγου καὶ ἁρμονίας καὶ φιλοσοφίας προσήκον. Καὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ τῇ Ἀφροδίτῃ τὸν Ἑρμῆν συγκαθίδρυσαν, ὡς τῆς περὶ τὸν γάμον ἡδονῆς μάλιστα λόγου δεομένης, τὴν τε Πειθὴ καὶ τὰς Χάριτας, ἵνα πείθοντες διαπράττωνται παρ' ἀλλήλων, ἃ βούλονται, μὴ μαχόμενοι μηδὲ φιλονεικοῦντες.

I. Ὁ Σόλων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ συγκατακλίνεσθαι μῆλου κυδωνίου κατατραγοῦσαν, αἰνιττόμενος, ὡς ἔοικεν, ὅτι δεῖ τὴν ἀπὸ στόματος καὶ φωνῆς χάριν εὐάριστον εἶναι πρώτῃ καὶ ἡδεῖαν.

2. Ἐν Βοιωτίᾳ τὴν νύμφην κατακαλύψαντες, ἀσφραγιστὴ στεφανοῦσιν· ἐκείνη τε γὰρ ἡδιστον ἐκ τραγυάτης ἀκάνθης καρπὸν ἀναδίδωσιν, ἥ τε νύμφη τῷ μὴ φυγόντι μήτε δυσχεράναντι τὴν πρώτην χαλεπότητα καὶ ἀηδίαν αὐτῆς, ἥμερον καὶ γλυκεῖαν παρέξει σύμβιωσιν. Οἱ δὲ τὰς πρώτας τῶν παρθένων διαφοράς μὴ υπομείναντες, οὐδὲν ἀπολείπουσι τῶν διὰ τὸν ὄμφακα τὴν σταφυλὴν ἑτέροις προεμένων. Πολλὰ δὲ καὶ τῶν νεογάμων δυσχεράνασαι διὰ τὰ πρώτα τοὺς νυμφίους, ὅμοιον ἔπαθον πάθος τοῖς τὴν μὲν πληγὴν τῆς μελίττης υπομείνασι, τὸ δὲ κηρίον προεμένοις.

3. Ἐν ἀρχῇ μάλιστα δεῖ τὰς διαφορὰς καὶ τὰς προσκρούσεις φυλάττεσθαι τοὺς γεγαμηκότας, ὁρῶντας, ὅτι καὶ τὰ συναρμοσθέντα τῶν σκευῶν, κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τῆς τυγούσης βραδίως διασπᾶται προφάσει, χρόνῳ δὲ τῶν ἁρμῶν σύμπτῃσιν λαθόντων, μόγις ὑπὸ πυρὸς καὶ σιδήρου διαλύεται.

4. Ὡς περὶ τὸ πῦρ ἐξάπτεται μὲν εὐχερῶς ἐν ἀχρούρις [καὶ θρυαλλίδι] καὶ θριξὶ λαγώαις, σθένεσσιν δὲ τάχιστα, ἂν μὴ τινος ἐτέρου δυναμένου στέγειν ἅμα καὶ τρέφειν ἐπιλάβηται, οὕτω τὸν ἀπὸ σώματος καὶ ὥρας ὄζυν ἔρωτα τῶν νεογάμων ἀνατρεφόμενον, δεῖ μὴ διαρκῇ μηδὲ βέβαιον νομίζειν, ἂν μὴ περὶ τὸ ἥθος ἰδρυθεῖς, καὶ τοῦ φρονούντος ἀψάμενος ἐμψυχὸν λάβῃ διάθεσιν.

5. Ἡ δὲ τῶν φαρμάκων θήρα ταχὺ μὲν αἰρεῖ καὶ λαμβάνει βραδίως τὸν ἰχθύν, ἄβρωτον δὲ ποιεῖ καὶ φαῦλον· οὕτως αἱ φίλτρα τινὰ καὶ γοητείας ἐπιτεχνώμεναι τοῖς ἀνδράσι, καὶ χειρούμεναι δι' ἡδονῆς αὐτοὺς, ἐμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις συμβιοῦσιν. Οὐδὲ γὰρ τὴν Κίρκην ὦνησαν οἱ καταφαρμακευθέντες, οὐδὲ ἐχρήσατο πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς ὑπὲρ καὶ ὄνοις γενομένοις, τὸν δὲ Ὀδυσσεῖα νοῦν ἔχοντα καὶ συνόντα φρονίμως, ὑπερηγάπησεν.

6. Αἱ βουλόμεναι μᾶλλον ἀνοήτων κρατεῖν ἀνδρῶν

putationes, nulli earum postponenda videtur esse nuptialis oratio, quæ ad vitæ societatem conjungentes sese demulcens, placidos mutuo sibi cicuresque reddit. Itaque eorum, quæ vos in philosophia educati sæpe audivistis, capita similitudinibus quibusdam brevibus complexus, ut eo facilius memoria teneri possent, commune ambobus donum mitto, Musas comprecans, ut adesse Veneri, eique operam suam dare dignentur: non enim tam lyræ aut citharæ, quam conjugii et rei familiaris concentum ab iis instrui, oratione, concinnitate, et philosophia, convenit. Quando etiam prisci Mercurium juxta Venerem collocabant, ut ostenderent matrimonii voluptatem maxime orationis indigere: itemque Suadam et Gratias, ut docerent conjuges invicem quæ vellent impetrare debere persuadendo, non pugnando, aut rixando.

I. Solon jubebat sponsam cum sponso concubituram prius manducare malum Cydonium: innuens ea re, primam quæ ore et voce initur gratiam concinnam debere esse et suavem.

II. In Bœotia sponsam velantes aspharagonia coronant. Hæc enim planta dulcissimum ex asperissima spina fructum edit: et sponsa non fugienti aut aspernant quod primo insuavem se et difficilem ipsa præbet, mansuetam ac dulcem vitæ sociam se præbet. Qui vero primas virginum dissensiones non sustinent, nihilo saniores iis sunt qui immaturæ offensi uvæ sapore, maturas aliis relinquunt. Multæ etiam recens nuptæ a maritis ob primas actiones abalienatæ animis, eadem sunt conditione qua qui ictum apes pertulerunt dimisso favo.

III. Sunt inito matrimonio præsertim principio cavendæ dissensiones et offensæ, considerandumque est vasa quæ ex partibus compinguntur, initio facile quavis allisione divelli: ubi vero temporis progressu compages firma est, solideque coaluerunt, vix igni et ferro dissolvi.

IV. Sicut ignis in paleis aut pilis leporum facillime exardescit, mox autem exstinguitur, nisi materiam quæ ei sustinendo et nutriendo sit apta, inveniat: ita amor recens conjunctorum a forma corporis incensus, durabilis et stabilis non est putandus, nisi in ipsis animis defixus mentemque occupans vivam nanciscatur affectionem.

V. Quemadmodum pisces medicamentis celeriter capiuntur, sed esui inutiles fiunt: sic mulieres quæ amoris poculis et veneficiis viros captant, voluptateque in suam potestatem redigunt, stupidos eos, vecordes, corruptosque deinceps vitæ socios habent: nam Circe quidem nihil profuerunt ii quos veneficio mutaverat, neque ullam ad rem eis usa est cum in canes et asinos degenerassent: Ulyssem autem prudentem virum, prudenterque secum versantem supra modum dilexit.

VI. Quæ malunt fatuis imperare viris, quam obtem-

